

Verdieping op gevolgen energiecrisis voor sportaanbieders in de gemeente

Een notitie op basis van interviews onder
gemeenteambtenaren sport

Chris Dalhuisen

Peter van Eldert

Maart 2023

© Mulier Instituut

Verdieping op gevolgen energiecrisis voor sportaanbieders in de gemeente

De ontwikkelingen in de energiekosten zetten de financiën van sportaanbieders onder druk. De Tweede Kamer ziet de urgentie van de situatie en wil op de hoogte blijven van de ontwikkelingen van de energiekosten en de impact op de sportsector. Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) hebben samen het initiatief genomen om de situatie via gemeenten te monitoren. Hiervoor voert het Mulier Instituut in het eerste halfjaar van 2023 onderzoek uit onder gemeenten.

In deze notitie beschrijven we de bevindingen van negen verdiepende interviews met gemeenteambtenaren in aanvulling op de notitie [‘Gevolgen van de energiecrisis voor sportaanbieders in de gemeente’](#). In de interviews vroegen we naar de manier waarop de gemeente te hulp schiet bij sportaanbieders die problemen ondervinden als gevolg van de energiecrisis. Voor de interviews selecteerden we gemeenten die aanvullende financiële ondersteuning bieden of van plan waren om dit te doen. Uit de enquête die wij in februari hebben uitgezet, blijkt dat ongeveer twee derde van de gemeenten een dergelijke financiële steunmaatregel voor sportaanbieders beschikbaar had of daarmee bezig was.

Hieruit ontstond de behoefte aan meer achtergrondinformatie over de vormgeving van deze ondersteuning. De centrale vragen in deze verdieping zijn:

- Hoe houdt de gemeente contact met de sportsector?
- Welke aanvullende steun biedt de gemeente daarvoor?
- Welke voorwaarden zitten er verbonden aan deze steun?
- Wat zijn de toekomstverwachtingen en ondersteuning voor verduurzaming vanuit de gemeente?

In totaal benaderden we zestien gemeenten voor een (online) interview. Mede door de korte onderzoeksperiode (twee weken) deden niet alle gemeenten mee. Uiteindelijk namen we negen interviews af tussen 6 en 15 maart, met gemeenten uit zes verschillende provincies en met verschillende mate van stedelijkheid.

Contact met sportaanbieders

Bijna alle respondenten vinden dat ze goed zicht hebben op de energiezorgen bij sportverenigingen in de gemeente. Op ondernemende sportaanbieders is het zicht doorgaans slechter. Eén gemeente vindt dit moeilijk te zeggen en vertelt het volgende over het contact met sportaanbieders:

‘[Communicatie] gaat in de meeste gevallen via het sportbedrijf dat rechtstreeks contact heeft met sportverenigingen. Soms ook wel via mij. ... Voor deze communicatie is niet echt een richtlijn.

[De mate van zicht op alle sportaanbieders] dat vind ik moeilijk te zeggen. Er zijn een aantal verenigingen maar vooral de commerciële waar we geen zicht op hebben en geen contact mee hebben. Het is niet zo dat we er zelf naar gevraagd hebben, we zijn op signalen afgegaan. Ik merk ook wel bij verenigingen dat die zelf ook niet zo goed weten van “ja, wat hebben we eigenlijk voor contract en hoe zit dat dan bij ons?” Pas op het moment dat ze het in de facturen gaan zien merken ze pas dat het serieus is.

[Hogenuddmeldingen] die hebben we niet echt gekregen, ze waren vooral benieuwd of de gemeente met een regeling komt, het antwoord daarop is ja.’ (Senior beleidsadviseur Sport, zeer sterk stedelijke gemeente)

Twee andere gemeenten gebruiken ook een sportbedrijf, maar zij geven aan wel goed zicht te hebben op de sportaanbieders. Volgens de respondenten komen 'kleine zzp-bedrijven' en 'de Basic Fits' minder langs. Verder verschillen de communicatiemethoden van proactief contact zoeken tot reactief handelen met een open houding.

'We hebben in totaal ongeveer een gesprek of 60, 65 gehad ondanks dat we 200+ verenigingen hebben. Dat betekent dat we niet alle verenigingen zo een-op-een kunnen spreken. We hebben ook een aantal groepen gebonden, denk daarbij aan de senioren en de schutterijen, die hebben we allemaal bij een informatiebijeenkomst gesproken. Maar vooral ook om de lijnen korter te maken tussen de verenigingen en gemeente. We hebben ze niet allemaal gesproken tot nu toe, maar ze hebben de kans gekregen. Het is best een tijdsintensief werk naast ons gewone werk.' (Beleidsadviseur Sport, weinig stedelijke gemeente)

'Wij proberen altijd gewoon een hele open houding te hebben. Als ik een vraag krijg van sportverenigingen probeer ik die altijd binnen drie werkdagen te beantwoorden. We kunnen niet alles oplossen, maar wel meedenken en faciliteren. Het contact met de verenigingen die ons kunnen vinden is goed, maar er is altijd een deel die ons minder weten te vinden, maar daar proberen we wel via de socials te communiceren van "hé, dat fonds is er, weet ons te vinden als je nood hebt". 100 procent alles in beeld hebben is lastig, maar we proberen zo benaderbaar mogelijk te zijn.' (Adviseur Sociaal Domein, niet stedelijke gemeente)

Aanvullende financiële steun

De vormen van aanvullende steun lopen ver uiteen. De gemeentelijke fondsen zijn vaak gericht op een bredere groep dan alleen sportaanbieders. Maatschappelijke organisaties, burgers en in een enkel geval ook bedrijven (commerciële aanbieders) kunnen volgens de respondenten bij hun gemeente aankloppen. Voor sportaanbieders hebben op één na alle gemeenten een tegemoetkoming in de energiekosten. De gemeente die dit niet doet ziet geen acute nood en wacht af of de TEK-regeling voldoende blijkt. De fondsen die de gemeenten beschikbaar stellen lopen uiteen van 50.000 tot 3 miljoen euro. Volgens de gemeenten lijken deze budgetten voldoende om alle aanvragen te voorzien die voldoen aan de voorwaarden, en vallen er (op korte termijn) geen verenigingen om.

Noodfondsen zijn vaak beschikbaar voor sportverenigingen met een eigen accommodatie. Meerdere gemeenten geven aan dat het aantal aanvragen hiervoor minder is dan verwacht. Een gemeente met een noodfonds voor maatschappelijke organisaties zegt daarover:

'Wat wij terugkrijgen is dat zij blij zijn met de ondersteuning, en dat het hun helpt om de winter door te komen. Wat mij verbaasd heeft is dat een aantal verenigingen zich aan het begin gemeld heeft met echt de noodkreet "help ons", en een aantal daarvan heeft zich nu nog niet gemeld om de aanvraag in te dienen. Terwijl we er wel achteraan gebeld en -gemaïld... Bij inwoners zien we hetzelfde: het valt tegen wie zich meldt, misschien is daar nog een drempel of schaamte. We weten niet of dat bij sportverenigingen ook speelt.' (Beleidsmedewerker Sport, weinig stedelijke gemeente)

Volgens sommige respondenten speelt hierbij mee dat de aanvullende steun een kortetermijnregeling is voor sportverenigingen die anders omvallen. Een aantal gemeenten verwacht dat in de zomer via de jaarrekeningen duidelijk wordt bij verenigingen hoe groot de problemen echt zijn. Ook hebben verenigingen op dit moment vaak nog voldoende eigen vermogen. De verenigingen die op dit moment al wel steun ontvingen, zijn hiermee waarschijnlijk overeind gehouden. Bij vier gemeenten is bekend hoeveel sportverenigingen voorlopig met het noodfonds zijn geholpen: dit gaat om respectievelijk één, vier, zes en twaalf verenigingen.

Om te bepalen of een sportaanbieder echt op omvallen staat gebruiken de gemeenten verschillende voorwaarden. Ze kijken voor een inschatting van de financiële gezondheid naar het eigen vermogen, de uitgaven en de inkomsten. Daarnaast kijkt een aantal gemeenten in welke mate de TEK-regeling de sportaanbieder voldoende hulp biedt. Ook controleren sommige gemeenten of de sportaanbieders energiebesparende maatregelen treffen of verplichten ze een energiescan. Verder geven bijna alle respondenten aan dat ze na een aanvraag het gesprek aangaan met de sportaanbieder om tot een passende oplossing te komen.

Bij de bepaling van het subsidiebedrag is de prijsstijging per energie-eenheid (kWh/m³ gas) leidend. Een enkele gemeente controleert het energieverbruik. Voor sportaanbieders die de accommodatie huren zijn de prijsstijgingen vaak minder duidelijk. Veel van de gesproken gemeenten zijn nog bezig hier beleid voor te ontwikkelen. Drie gemeenten hebben al wel duidelijk beleid:

- kwijtschelding van alle huur van gemeentelijke sportaccommodaties voor verenigingen, al sinds corona (weinig stedelijk);
- verlaagde indexerings van +12 procent naar +7,5 procent voor verenigingen (zeer sterk stedelijk);
- 20 euro tegemoetkoming voor sporthallen per uur dat ze aan een vereniging verhuren, 5 euro voor accommodaties met biljartvoorziening (weinig stedelijk).

Verwachtingen en verduurzaming

De noodfondsen zijn bedoeld om de winter door te komen. Gemeenten verwachten dat het energieverbruik en daarmee de kosten vanaf mei weer te overzien zijn voor de verenigingen. Dat neemt niet weg dat de gemeenten alvast met een schuin oog naar komend jaar kijken. De meeste gemeenten voeren momenteel het gesprek hoe ze de sportaanbieders bestendig maken voor de toekomst. Sommige gemeenten hebben al concrete plannen klaarliggen, variërend van een nieuw noodfonds tot een strategisch accommodatiebeleid.

Met een strategisch accommodatiebeleid bepaalt de gemeente welk maatschappelijk vastgoed ze gaan continueren en daarmee verduurzamen. Het gebruik en bereik van de accommodaties zijn de belangrijkste factoren die voor deze gemeente bepalen of ze een sportaccommodatie in het plan opnemen.

Op dit moment hebben drie respondenten een subsidieregeling om sportverenigingen te helpen richting een duurzame sportaccommodatie. Twee andere respondenten geven aan dat hiervoor een goedkope lening beschikbaar is. Een andere gemeente is nog bezig met het beleid voor verduurzaming. Twee van de gemeenten met een subsidieregeling hebben ook een noodfonds. De andere nog niet, omdat uit een rondgang blijkt dat in die gemeente alle sportverenigingen er financieel goed genoeg voorstaan om de winter door te komen.

‘Wij hebben een eenmalige subsidieregeling voor maatschappelijk vastgoed die gericht is op verduurzamen. We investeren liever in een structurele besparing op de energiekosten dan dat we eenmalige compensatie bieden. De sportverenigingen weten dit, en daar kon men zich eigenlijk allemaal wel in vinden. Dat is eigenlijk wat zij zelf ook het liefste hebben.

Tot 5.000 euro = 100 procent subsidie.

5.000 tot 25.000 euro = 50 procent subsidie.

Daarboven = 30 procent subsidie met een maximum van 30.000 euro per aanvraag.’ (Beleidsadviseur Sport, niet-stedelijke gemeente)

